

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-6-28>

УДК 336.14

Шановал Г.М.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Чех Н.О.

кандидат економічних наук, старший викладач,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Shapoval Halyna, Chekh Nataliia

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДИ ДО УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТУВАННЯМ ОТГ

У статті розглядаються особливості механізму залучення пересічних членів громади до процесу бюджетування. Визначено основні принципи бюджетування за участю громадян та тенденції, які свідчать про те, що вітчизняні ОТГ можуть зіткнутися з низкою обмежень та навіть зловживань з різних боків, як з боку членів громади, так і з боку урядовців. Проаналізовано переваги та недоліки бюджету участі (партисипативного бюджету), при цьому позитивні наслідки його застосування, на нашу думку, переважають можливі негативні. Розглянуто історію та результативність впровадження бюджету участі в українських ОТГ. Визначено бюджет участі як перевірений інструмент для залучення громадян та досягнення прозорості управління та бюджетуванням ОТГ. Сформовано пропозиції щодо більш успішної реалізації на місцевому рівні концепції партисипативного бюджету в Україні.

***Ключові слова:** бюджетування, бюджет участі, партисипативний бюджет, об'єднана територіальна громада, прозорість, підзвітність.*

Постановка проблеми. Метою зусиль органів місцевої влади та держави загалом є підвищення якості життя громадян шляхом планування та розроблення відповідних програм і бюджетів. Отже, бюджет – це не просто фінансова звітність органів влади. Він відо-

бражає намір органів управління витратити наявні ресурси на розвиток суспільства. Це впливає майже на всі сектори економіки та населення. Бюджет також є важливим інструментом, за допомогою якого уряд бере на себе багато зобов'язань через річні та п'ятирічні

плани, які перекладаються на фінансові показники. Моніторинг пріоритетів державного бюджету з боку громадянського суспільства дозволить громадянам притягнути державу до відповідальності.

Участь громадян у бюджетуванні – це новий спосіб управління, який об'єднує багато зацікавлених сторін із державними органами для участі у прийнятті бюджетних рішень у мережевому середовищі сучасного державного управління. Вчені відзначають потенціал участі громадян у поєднанні з добре розвиненими державними інституціями для подолання демократичних дефіцитів шляхом реалізації всеохоплюючих, рівноправних процесів прийняття рішень всередині органів управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на те, що бюджет участі являє собою доволі нову концепцію, його досліджує велика кількість як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців. Серед них: Ш. Бланкарт, І. Кабаннес, О. Дем'янчук, О. Кириленко, В. Писаренко та ін. Науковий доробок цих вчених стосується передусім формування теоретичних засад функціонування процесу партисипативного бюджетування та вирішення питань організації цього процесу. Усі вчені погоджуються, що впровадження цього механізму може позитивно вплинути на реалізацію місцевими органами управління своїх функцій і сприяти налагодженню взаємодії з громадою. Проте подальшого дослідження потребують перспективи впровадження бюджету участі в українських громадах та пов'язані з цим ризики.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є аналіз сутності бюджету участі, дослідження його переваг та недоліків та розроблення рекомендацій щодо його впровадження в Україні.

Виклад основного матеріалу. У багатьох демократичних суспільствах роль громадян у бюджетному процесі протягом останніх десятиліть помітно зростає. Однією з причин є ствердження, що діалог між розпорядниками та громадянами є корисним механізмом для підвищення підзвітності у спірних областях. Такий діалог є цінним інструментом підвищення довіри громадян до місцевих органів влади та уряду загалом. Він узгоджує бюджетні рішення з фактичними пріоритетами та цінностями громадян. Більше того, участь громадян може надавати корисну інформацію для бюджетування.

Є багато вагомих причин для залучення громадськості до дискусій щодо місцевого бюджетування. Така участь може допомогти:

- краще інформувати жителів про бюджети місцевих установ, включаючи доходи, витрати та проблеми;
- надавати важливу інформацію розробникам політики про те, в якій громаді люди хочуть жити та які послуги вони цінують;
- виділити компроміси, пов'язані з розподілом обмежених ресурсів;
- забезпечити підтримку бюджетних ідей та дій, які будуть ефективно задовольняти місцеві потреби;

– підтримувати прозорість прийняття рішень місцевими органами влади та створювати більш спільне та довірене управління з часом [1].

Однак можна задатися питанням, у чому особливість Бюджету участі та чим цей механізм участі відрізняється від традиційної взаємодії уряду та громадян. Бюджет участі є радикально демократичною реформою, що покладається на участь простих людей, сприяє прийняттю рішень на основі діалогу та пов'язує цей діалог з реальними діями

Отже, бюджет участі можна охарактеризувати трьома основними принципами:

- 1) зосередженість на конкретних, відчутних проблемах;
- 2) залучення простих людей, яких стосуються ці проблеми;
- 3) спільне розроблення рішень цих проблем.

Загалом тема Бюджету участі переплітається з дискурсами про демократію та управління за участю, дорадчу демократію, модернізацію державного сектору та реформу державного управління. Усі дискусії з питань партисипативного бюджету сходяться у твердженні, що бюджет участі може допомогти побороти цілу низку проблем, таких як політична апатія, недовіра та невдоволення (таблиця 1).

Крім того, з погляду модернізації державного сектору, партисипативний бюджет здатний підвищити прозорість та підзвітність у державному управлінні, відкриваючи процес бюджетування з різних причин та залучаючи громадян до вивчення та прийняття рішень щодо його компромісів. Бюджет участі також надає громадянам нові обов'язки «співвиробників» державних послуг та взагалі «співвирішувачів» у політичних рішеннях, що відповідає риторичі Нео-Веберівської держави.

Концепція Нео-Веберівської держави (New Weberian State), запропонована Політ і Букерт, намагається досягти балансу між ринком та державою, а також Новим публічним менеджментом – веберською бюрократією. Концепція передбачає наявність балансу цінностей – ринкових, бюрократичних, професійних. Ця концепція – це не просто поєднання традиційної бюрократії та сучасного публічного менеджменту. Насамперед це бачення модернізованого, ефективного державного апарату, дружнього до громадян. Концепції притаманні як веберівські, так і власні нові елементи [10].

Принципи Нео-Веберівської держави, які аргументують необхідність доповнення представницької демократії інструментами консультацій/участі, дуже важливі для країн саме Центральної та Східної Європи, які зазнали радикальних змін після розпаду Радянського Союзу, коли структура міжурядових відносин та відносин громадян і держави суттєво змінилася.

Новостворені країни, в тому числі Україна, прийняли нові конституції, що забезпечують автономію на місцевому рівні управління та заохочують участь громадян. Однак через комуністичну спадщину гро-

Переваги та недоліки застосування партисипативного бюджетування для ОТГ

Переваги	Недоліки
Краще розуміння інтересів та очікувань громади	Для реалізації БУ необхідним є залучення додаткових грошових витрат
Підвищення прозорості, підзвітності та якості прийняття рішень	Залучення додаткових осіб, які будуть займатися процесом партисипативного бюджету
Зростання рівня довіри громадян до представників органів влади	Низький рівень довіри громади до представників органів влади на початкових етапах впровадження БУ
Зниження рівня корупції та проявів лобіювання на міському рівні	Прихований ризик домінування певних представницьких груп, що представляють інтереси зацікавлених осіб
Рациональне використання коштів міського бюджету	Низький рівень освіти та громадської свідомості мешканців
Підвищення рівня громадянської освіти і свідомості	Відсутність або наявність негативного досвіду використання партисипативного бюджетування як у органів міської влади, так і в громади
Встановлення «партнерських» зв'язків між органами влади та громадою	Процес впровадження БУ вимагає додаткового часу та зусиль
Можливість уникнення соціальних конфліктів	Технічні проблеми і труднощі реалізації громадської участі
Зростання рівня активності громадян у демократичному житті суспільства	«Псевдоучасть» громадян у процесі бюджетування
Доступ до знань та вмінь громадян (соціального капіталу громади)	Обмежена участь маргінальних груп населення
Краще розуміння громадою особливостей роботи та функцій ОТГ	Надання переваги короткостроковим проектам, оскільки більшість вимог громадян є негайними
Підвищення рівня соціальної справедливості	Відповідальність у випадку неможливості виконання даних громаді обіцянок

мадяни, які надовго були відсторонені від прийняття рішень, не довіряють колективним діям і в основному є пасивними одержувачами, а не активними розробниками державних послуг. Крім того, місцева влада може не відчувати впевненості у сильних ділових суб'єктах, які домінували у громадянському суспільстві нових демократій. Отже, бюджет участі як інструмент інтеграції елементів непрямой (або представницької) демократії з елементами прямої демократії може допомогти місцевим органам влади України зміцнити свою легітимність, з одного боку, і може надати громадянам стимули зламати стіни пасивності та відстороненості та брати участь у прийнятті місцевих рішень.

Структурувати ефективні системи участі в бюджетуванні апіорі важко. Початкові учасники не завжди є репрезентативними представниками своїх спільнот. Крім того, ті, хто бажає взяти участь в Бюджеті участі, можуть недооцінити структурну складність бюджетування. Спеціалізовані знання та термінологія можуть стати серйозною перешкодою для значущої участі громадян. Сучасне бюджетування за своєю суттю є складним і важким для розуміння для багатьох, тому більшість державних службовців розглядають участь громадян, яким бракує базових знань, як шлях до посилення конфліктів. Таким чином, багато державних адміністраторів та обранців неохоче залучають до участі громадян.

Окрім цих факторів, побудова системи участі є складною, оскільки просто підтримка абстрактного права на участь не визначає, які методи участі швидше за все збільшать підзвітність у певній юрисдикції.

Доступні численні методи участі громадян в процесі бюджетування (таблиця 2), проте не існує досконалої техніки для успішного залучення громадян.

Ефективні методи виникають із конкретних контекстів реалізації. ОТГ, які розпочинають залучати громадян до формування бюджету, часто бракує інформації, щоб структурувати правильний набір форумів для залучення, щоб зацікавити значну представницьку групу людей. Після початку участі взаємодія в процесі дозволяє чиновникам отримати додаткові знання про потреби громадян. Потім чиновники можуть використовувати цю інформацію для розроблення більш відповідного поєднання форумів шляхом послідовного вдосконалення та поліпшити процес прийняття рішень.

Участь громадськості є важливою для країн, що розвиваються, як засіб підвищення ефективності та підзвітності бюрократичного апарату та підвищення соціальної справедливості. Є два основних критерії участі: вона повинна бути широко представленою різними групами населення та включати значущий дискурс, який впливає на прийняття громадських рішень.

З міжнародної позиції, найвідомішою формою участі громадян у бюджетуванні є модель Порто-Алегре, яка вважається першою спробою залучення громадян до бюджетування [13]. У 1988 році прогресивна Робоча партія перемогла на виборах мера в Порто-Алегрі, Бразилія. Новий уряд разом із групами громадян експериментував із програмою бюджетування за участю, спрямованою на інвертування пріоритетів бюджету шляхом переведення ресурсів із районів середнього та вищого класу на нижчі класи. Після цього Бюджет участі розповсюдився на міста по всьому світі.

Основні ідеї та механізми цього процесу Україна запозичила у Польщі [4]. У 2015 році в Україні, за підтримки Фондації польсько-української співпраці ПАУСІ, міста Полтава, Чернігів та Черкаси спробували

Переваги та недоліки методів залучення громадян до бюджетування

Форма	Переваги	Недоліки
Публічне слухання	Дозволяє кожному зацікавленому громадянину взяти участь	Участь у громадських слуханнях є зазвичай дуже низькою
Громадський дорадчий комітет	Ефективний під час планування програми, виявлення потреб громади та інтересів, отримання рекомендацій щодо задоволення потреб	Громадяни, які беруть участь, можуть не бути репрезентативними представниками своєї громади
Громадська експертна група	Можливість громадян брати участь у самоврядуванні та прищеплювати громадянську чесноту	Можлива відсутність репрезентативності
Опитування громадян	Враховує думку громадян у процесі реалізації місцевого самоврядування	Дані не обов'язково вичерпні або репрезентативні для всієї громади
Фокусна група (громадська дискусійна група)	Відкриті, очні сесії максимізують здатність громадян висловлювати свої погляди	Домінуючий учасник групи може монополізувати слово, інші члени групи можуть вирішити не говорити
Дискусія (наприклад, круглі столи, конференції, громадські консультації)	Відкриває нові перспективи, детально вивчає всі аспекти складних проблем з різних точок зору, звертає увагу на основні занепокоєння громадян	Важко відстежити прямий вплив на політику конкретного учасника
Відкрите засідання	Дає людям можливість говорити та бути вислуханими, тим самим впливаючи на їхнє сприйняття відкритості та ефективності діяльності ОТГ	Участь часто низька і не репрезентативна для всієї громади; учасники можуть мати недостатньо знань для ефективного внеску
Спільна реалізація	Формує довіру на основі взаємних відносин; може передавати деяку владу від професіоналів користувачам	Можливі конфлікти через різні цінності співреалізаторів

зробити модель партисипативного бюджету. Сьогодні механізм бюджету участі запроваджений усіма обласними центрами України та понад 60 громадами.

Хоча Бюджет участі стає все більш популярним механізмом бюджетування українських ОТГ, результати оцінювання управління фінансами об'єднаних територіальних громад, проведеного у 2018 році за підтримки USAID, свідчать про те, що:

- загалом механізми залучення населення до управління не є поширеними в ОТГ;

- у деяких ОТГ затверджені Положення про проведення громадських слухань, про місцеві ініціативи, проте ці випадки не є поширеною практикою;

- слухання проводяться переважно із земельних питань, проведення бюджетних слухань не є загальноприйнятим та поширеним. Протоколи проведення громадських слухань не оприлюднюються, звіти про врахування чи неврахування пропозицій не формуються;

- не всі громади оприлюднюють або не оприлюднюють вчасно проекти рішень ради, рішення ради, рішення виконавчого комітету, розпорядження голови ради, план роботи ради, плани роботи постійних комісій ради;

- бюджетний регламент, який визначає всі етапи бюджетного процесу та механізми залучення громадськості до нього, майже не використовується або формується у скороченому вигляді;

- у більшості громад під час формування бюджету опитування чи обстеження громадської думки не проводилося, задокументовані результати збору пропозицій від громадян відсутні, бюджетні слухання проводились у незначній кількості ОТГ [6].

Також Громадське партнерство «За прозорі місцеві бюджети» щорічно проводить оцінювання бюджетного

процесу в громадах. Визначення Індексу прозорості місцевого бюджету зокрема передбачає оцінювання показника «Бюджет участі». Для цього використовують 7 критеріїв.

У 2019 році за цими критеріями було оцінено 106 громад: 60 громад із них реалізують Бюджет участі, з яких близько 30 оприлюднюють інформацію про роботу конкурсної ради, її склад та перелік проєктів, що перемогли. Серед 60 громад, що реалізують Бюджет участі, у 46 громадян мають можливість голосувати за громадські проєкти очно [3].

Висновки. Отже, бюджет участі – це перевірний інструмент для залучення громадян та прозорості. Понад 20 років такі міжнародні організації, як Світовий банк та Організація Об'єднаних Націй, підкреслюють стійкий успіх бюджетування за участю у зменшенні корупції та зростанні більш ефективного та швидкого використання ресурсів. Деякі країни зробили обов'язковим впровадження бюджету участі у місцевих та регіональних органах влади.

Завдяки участі у формуванні бюджету члени громади замість обраних посадових осіб вирішують, як витратити державні кошти, від початку до кінця. Вони обмінюються ідеями, співпрацюють над розробленням проєктних пропозицій, а потім голосують, які пропозиції мають бути профінансовані. Після виділення коштів члени громади відстежують розвиток проєкту, щоб забезпечити підзвітність.

Незважаючи на поширення цієї концепції в Україні, ОТГ все ще не можуть повною мірою її реалізувати. Для успішного впровадження механізму бюджету участі українським ОТГ доцільним є:

- Створення комісії чи робочої групи з питань бюджету участі.

– Проведення круглого столу для обговорення впровадження бюджету участі на території громади, напрацювання потенційної моделі роботи цього інструменту.

– Розроблення Положення про бюджет участі та прийняття Параметрів бюджету участі.

– Проведення інформаційної кампанії з метою залучення мешканців до участі в процесі бюджетування ОТГ.

– Проведення необхідного навчання для членів громади, що будуть брати участь в партисипативному бюджетуванні.

– Ведення протоколів та формування звітів щодо усіх проведених заходів та їх оприлюднення.

– Формування пунктів супроводу бюджету участі. Реалізація цих заходів дасть змогу громадам пом'якшити ризики впровадження механізму бюджету участі та повною мірою використати його переваги.

Список літератури:

1. Балужева Е. Бюджет участия. *Бюджетная бухгалтерия*. 2017. № 31. URL: <https://i.factor.ua/journals/bb/2017/august/issue-31/article-29983.html> (дата звернення 17.10.2020).
2. Белец Ж.А. Партиципаторне бюджетування як інноваційний демократичний інструмент участі громадян в управлінні справами територіальних громад. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2016. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2016_1/19.pdf (дата звернення 29.10.2020).
3. Бочі А., Шубіна О. Результати оцінювання управління фінансами об'єднаних територіальних громад. *Global Communities*. Київ. 2018. 22 с.
4. Бюджет участі: історія і польський досвід. *Платформа розвитку міст*. URL : <http://www.urbanua.org/dosvid/zakordonni-pryklady/141> (дата звернення 10.11.2020).
5. Васильєва Н.В. Залучення громадськості в українських містах (на прикладі бюджету участі). *Публічне урядування*. 2016. № 4. С. 125–133 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_4_14 (дата звернення 11.11.2020).
6. Громадський бюджет в ОТГ: кращі практики. *Громадське партнерство за прозорі місцеві бюджети* : веб-сайт. URL: http://probudget.org.ua/news/gromadskiy-byudjet-v-otg-kraschi-praktiki_787/#prettyPhoto
7. Сотник І.М., Ус Я.О. Бюджет участі: досвід застосування та перспективи вдосконалення в містах України. *Механізм регулювання економіки*. 2018. № 1. С. 31–34.
8. Дем'янчук О.І. Інноваційні методи управління місцевими бюджетами України. *Вісник ОНУ ім. О. І. Мечникова*. 2016. № 1. С. 190–194.
9. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О.П. Кириленко та ін. Асоціація міст України. Київ : ВІ ЕН ЕЙ, 2015. 396 с.
10. Кухарева Г.П. Впровадження світової теорії та практики при реформуванні публічного управління України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 10. С. 106–111.
11. Писаренко В.П. Впровадження партисипативного бюджету. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2016. № 1–2. С. 51–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDAA_2016_1-2_12. (дата звернення: 15.11.2017 р.).
12. Cabannes, Y. (2004) Participatory budgeting: a significant contribution to participatory democracy. *Environment&Urbanization*, vol. 16, no. 1.
13. Wampler Brian (2007) *Participatory Budgeting in Brazil: Contestation, Cooperation, and Accountability*. University Park: Pennsylvania State University Press.

References:

1. Balueva E. (2017) Byudzhet uchastiya [The participatin budget]. *Byudzhetnaya bukhhalteriya* [Budget accounting], vol. 31. Available at: <https://i.factor.ua/journals/bb/2017/august/issue-31/article-29983.html> (accessed 17 October 2020).
2. Belets Zh. A. (2016) Partytsypatorne byudzhetuvannya yak innovatsiynyy demokratychnyy instrument uchasti hromadyan v upravlinni spravamy terytorialnykh hromad [Participatory budgeting as an innovative democratic instrument of citizen participation in the management of territorial communities]. *Teoriya ta praktyka derzhavnogo upravlinnya i misceвого samovryaduvannya* [Theory and practice of public administration and local self-government], vol. 1. Available at: http://el-zbirn-du.at.ua/2016_1/19.pdf (accessed 29 October 2020).
3. Bochi A., Shubina O. (2018) Rezultaty otsiniuvannya upravlinnia finansamy obiednanykh terytorialnykh hromad. [The results of the evaluation of the financial management of the united territorial communities]. *Global Communities*. Kyiv. 2018. 22 p.
4. Urban development platform (n. d.). Byudzhet uchasti: istoriya i polsky dosvid [Participatory budget: history and Polish experience]. Available at: <http://www.urbanua.org/dosvid/zakordonni-pryklady/141> (accessed 10 November 2020).
5. Vasylyeva N.V. (2016) Zaluchennya hromadskosti v ukrayinskykh mistakh (na prykladi byudzhetu uchasti) [Involvement of the public in Ukrainian cities (on example of participatory budget)]. *Publichne uryaduvannya* [Public governance]. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/vovlechenie-grazhdanskogo-obschestva-vukrainskih-gorodah-naprimere-byudzhet-uchastiya.pdf>. (accessed 11 November 2020).
6. Public partnership For transparent local budgets (n.d.) Hromadskiy biudzheta v OTH: kraschi praktyky [Public budget in OTG: best practices]. Available at: http://probudget.org.ua/news/gromadskiy-byudjet-v-otg-kraschi-praktiki_787/#prettyPhoto (accessed 02 November 2020).

7. Sotnyk I.M., Us Ya.O. (2018) Biudzhet uchasti: dosvid zastosuvannya ta perspektyvy vdoskonalennia v mistakh Ukrainy [Participation budget: experience of application and prospects of improvement in the cities of Ukraine]. *Mehanizm reguluvannya ekonomiky* [The mechanism of economic regulation], no. 1, pp. 31–34.

8. Dem'yanchuk O.I. (2016). Innovatsiyni metody upravlinnya mistsevymy byudzhetyamy Ukrainy [Innovative methods of local budgets management in Ukraine]. *Visnyk ONU im. O. I. Mechnykova*, no. 1, pp. 190–194.

9. Kyrylenko O., Malynyak B., Pysmennyi V., Rusin V. (2015) Planuvannya ta upravlinnya finansovymy resursamy terytorialnoyi hromady [Planning and management of financial resources of territorial community]. *Asotsiatsiya mist Ukrainy*. Kyiv: VI EN EY.

10. Kukhareva G. (2018) Vprovadzhennia svitovoi teorii ta praktyky pry reformuvanni publichnoho upravlinnia Ukrainy [World theory and practice implementation in ukrainian public administration reforms]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid* [Investments: practice and experience], vol. 10, pp. 106–111.

11. Pysarenko V.P. (2016) Vprovadzhennia partysypatyvnoho byudzhetu [Implementation of the participatory budget]. *Visnyk Poltavskoyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi* [Bulletin of the Poltava State Agrarian Academy], vol. 1–2, pp. 51–54. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDAA_2016_1-2_ (accessed 15 November 2020).

12. Cabannes Y. (2004) Participatory budgeting: a significant contribution to participatory democracy. *Environment&Urbanization*, vol. 16, no. 1.

13. Wampler Brian (2007) Participatory Budgeting in Brazil: Contestation, Cooperation, and Accountability. University Park: Pennsylvania State University Press.

ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ОБЩЕСТВА К УПРАВЛЕНИЮ БЮДЖЕТИРОВАНИЕМ ОТО

В статье рассматриваются особенности механизма привлечения рядовых членов общины к процессу бюджетирования. Определены основные принципы бюджетирования с участием граждан и тенденции, которые свидетельствуют о том, что отечественные ОТО могут столкнуться с рядом ограничений и даже злоупотреблений с разных сторон, как со стороны членов общины, так и со стороны чиновников. Проанализированы преимущества и недостатки бюджета участия (партисипативного бюджета), при этом положительные последствия его применения, по нашему мнению, перевешивают возможные негативные. Рассмотрена история и результативность внедрения бюджета участия в украинских ОТО. Определен бюджет участия как проверенный инструмент для привлечения граждан и достижения прозрачности управлением и бюджетированием ОТО. Сформированы предложения по более успешной реализации на местном уровне концепции партисипативного бюджета в Украине.

Ключевые слова: бюджетирование, бюджет участия, партисипативное бюджет, объединенная территориальная община, прозрачность, подотчетность.

PROSPECTS FOR INVOLVING THE COMMUNITY IN UTC BUDGETING MANAGEMENT

The article considers the peculiarities of the mechanism of involvement of ordinary community members in the budgeting process. Citizen participation in budgeting is a new way of governing that brings together many stakeholders with government agencies to participate in budget decision-making in the online environment of modern government. Researchers note the potential of citizen participation in combination with well-developed state institutions to overcome democratic deficits by implementing comprehensive, equitable decision-making processes within government bodies. restrictions and even abuses from various quarters, both by community members and government officials. The advantages and disadvantages of the participation budget (participatory budget) are analyzed, and the positive consequences of its application, in our opinion, outweigh the possible negative ones. The history and effectiveness of the implementation of the participation budget in Ukrainian UTCs are considered. The participation budget has been identified as a proven tool for involving citizens and achieving transparency in UTC management and budgeting. Proposals for more successful implementation of the concept of participatory budgeting in Ukraine at the local level have been formed. Despite the spread of this concept in Ukraine, UTCs are still unable to fully implement it. For successful implementation of the participation mechanism of the Ukrainian UTC it is expedient: create a commission / working group on participatory budgeting; holding a round table to discuss the implementation of the participation budget in the community, developing a potential model of this tool; develop Regulations on the participation budget and adopt the Participation Budget Parameters; conducting an information campaign to involve residents in the OTG budgeting process; conduct the necessary training for community members who will participate in participatory budgeting; keeping minutes and reporting on all activities carried out and their publication; formation of points of support of the budget of participation.

Key words: budgeting, participation budget, united territorial community, transparency, accountability.